

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazard, Cornelius

Antwerpen, 1662

Het VI. Capittel. De Ketterije vanden Apostaet Ivlianvs Anno 337.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

Schijnter dit met den H Augustinus Lib. 3. contra
Parmen cap. 2. daet hy schijnter op d'autho-
riteit van Cyprianus, ende vraghe niet hem: Als die
groote mannen, ende Bisschoppen, met vryheidt gheleert
hebben, dat den Doop Joannis verschepden was
vanden Doop Christi, ende dat gheleert hebben in hare
schriften, die tot de nekomeninghen moesten comen,
was het alsdan de rechtsinnige Kercke Christi, oft niet?
was het de Kercke Christi? hoe zijn dan Cyprianus, ende
by kans alle d' Oud-vaders, sou verre afgheweken in
hare leere? was het de Kercke Christi niet? hoe kong
ghylieden nu roemen, dat ghy d' eenighe Kercke hebt,
indien in die tijden heeft laten te zijn? tot hier toe
Augustinus: maer ik geloove dat dit lyderom
sal wesen een scrupulnighedt van Augustinus.

HET VI. CAPITTEL.

De Ketterije vanden Apostaet

I V L I A N V S.

anno 337.

§. I.

Rakende het eeran, ende maecken
des Cruys.

Den H. Cyrilus Alexandrinus Lib. 6. in Julianum,
eght dat den Apostaet Julianus met de Es-
holijcken t'syngt thide plocht te spotten/
seghende: O ellendige menschen! ghy aenbidt het
houdt des cruyſ, ende ghy drukt de beelden daer van
op uwe voorhoofden, ende schildert die voor uwe
huyſen.

Hier

Hier op antwoort den H. Cyrius: Dit al te mael
(te weten dat Christus voor ons ghestorven is / en
dat hy voor zijn Crups den dypbel overwoanen
heeft) doet ons gedencken het saligh houdt, daerom
maecken vvy het cruyss van't costelijck houdt, tot ghe-
dachtenisse van alle goet ende deught,

Daer naer: Wilt ghy, dat vvy vveghverpen, ende
verlaten het houdt des cruyss, 't welck ons aenleydt tot
gedenckenisse van alle deught, ende dat men schildere
erghens eenen Jupiter met Anymedes, oft eene Daphne
met Apollo?

Wat vonsis strijdt Cyrius over dit segghen
Juliani? Hy seght dat hy een onbeschaemde, ende god-
loose mond heeft, ende dat hy vanden boosen ende strijd-
denden gheest teghen Godt, is aenghevar: Waerom? na-
melijck om dat hy dien mond heeft open ghegaen
teghen de uytnamende eere van onsen Saligmaker.

Wat was hier mi teghen de eere van onsen
Saligmaker eten eersten, dat Julianus, spredde
met het eerst des cruyss. Ten tweeden, met het
drucken des selfs op de voorhoofden (van welcke
ghelwoonte oock meer als honderd saren te dor-
ven/ ghewach maeckt den ouden Tertullianus, seg-
ghende / dat de Christenen van syuen tydt dit de-
den voor alle hare wercken.) Ten derden, met het
stellen ende schilderen des cruyss voor de hyspen;
ghen van dyp en heeft Cyrius gheloochent/ naer
toegheleemt; een seler reecken dat dese dyp dijn-
ghen onder de Christenen van die tyden ghe-
pleeght wierden.

Dese ghelwoonte / namelijck vande cruyssen
voor de hyspen te stellen / verhaelt mede van sy-
nen tydt Russicus Lib. 2. cap. 19.

Wat is het ghevoelen nu aengaende dese ma-
terie vande Nieuuy ghereformeerde? het selve van
Julianus den Apostaat:

Ten eerstes seght Samuel Veltius in sijn *Vlaerheyde*
Liebt pag. 242. Art. 68. Laet ons iemande niet een
enighe schriftuer plaets bewijzen / dat men oft
het crups Christi, oft het beeld van't crups Christi,

oſt het reecken van't crups enighsing ſn't minſten religieufe eerbiedinghe bewiſen/ oſt eenighe eere moet aendoen/ wþ ſuilen't volghen; maer de Schrifture en heefter niet een titelken van.

Ten tweeden ſeght Petrus Cabeljau in ſijn Catholijke VVaerheydi pag. 222. De hyvallende ſuperſtitien/ en religieufe vereeringhen / die allenkens daer onrent ingekomen / ende tot den hoogſten trap opgheklommen zijn / hebbent ghemaeckt/ dat men in de Reformatione de crupen gantsch heeft afſchaffen/ende uptroopen moetēn.

Ten derden vraeght Joannes Calvijn Lib. 1. Inſtit. cap. 11. §. 7. Wat nooddt alomme in de kercken ſoo veel crupen van houdt/ſteen/silver/ en goudt op teſchten?

Ten vierden ſeght Theodorus Beza contra Caſtell. ad defenſ. 6. Ick verſake upt gantscher herten dat groutweltich aenbidden des crups.

Ten vijsden ſeght Andreas Rivetus Cath.orthod. q. 19. pag. 436. Wþ hebbent de menschen ſoeken af te trecken van de ſuperſtitie / die dooz deſe ceremonien was ingheboert / wel wetende / wat liſten den dumbel legh onder ſulcke preteſſen.

Indien ik nu vraghe van alle deſe voorgaende Predicanten / oſt ſy niet en approberen het oudt ghebrupck van't maken des crups inde eerſte rechſinnige Kercke / ſy antwoorden een paerlijk dat ſae / ende gheven allegaer de ſelbe reden / uamelijk dat het in die tijden tot gheen ander epnde en gheschiedde / als om voor de weſeldt te thouuen/dat ſy haer des gheerupsten niet en ſchaemden / ſae dat ſy allerley ſegheninghen van Godt baden / ende verwachteden in Christo, die aen het crups de verbloectinghe gheworzen was/ om ons den ſeghen te verdienēn.

Bekent ghyliſten dan / dat dit een oudt ghebrupck is gheweest? Iae/ ſeghe Rivetus: Niemandt en twyſelt / oſt de oude hebbent dickwils daer van ghewach ghemaeckt.

Mu dan ſtelt eeng van kant / ende het ghebrupck

bruyck dat wy hebben / om dooz t' kruyck den
dypvel te versaghen/ ende het maken van kruy-
cen in de Misce / ende al wat ghelyeden (sonder
eenigh fondament) in ons diesaengaeude hout
voor supersticie/welck nochtans altemaal / oock
in de oude rechtsinnighe Kercke/ even als in de
oue/ig gheyleeght gheweest / want den selven
Cyrillus verhaelt/dat Julianus selve / met het ma-
ken des kruyck den dypvel versaecht heeft ;
ende Epiphanius , dat eenen sekeren Iosephus, met
dat selve teeken de rooverijen gheslist heeft; noch-
tans dit van kant gheselt : Heemt enckelyck
het out gebruyck/t'welck gy voor goet hout/dat
is/het schilderen van kruycen voor de hupsen/
het wtdrucken des selfs op t'voorhoofd ende
dat tot dien eynde (soo ghy seght) om voor de we-
relt te thoonen dat sy haer des ghekrupsten niet
en schaemden.

Vraeghe nu / of den Apostael Julianus met dit
ghebruyck soo het hier leght niet ghespot heeft
Cyrillus seght wtdruckelyck dat jae : vraeghe
voorders; of den Bisschop Cyrilus hem niet re-
den daer over berispt heeft/oste niet: soo niet:soo
moet ghy dan segghe dat dit out ghebruyck
niet loslyck was / ende dat Julianus niet qualichck
en dede / met daermede te spotten. Seght ghy
dan/dat de berispinge Cyrilii rechteverdich ghe-
weest is: soo valt dan de selve berispinge rech-
terdelichck op u l.hoofd / ghemerkt dat ghely-
den die loslycke ghewoonte gantschelyck heft
verworpen/ende te niete ghedaen.

Iek vraeghe noch voorder / of Julianus niet
ghespot heeft met het aenbidden / oste eerden des
kruyctig maer al te sekier: Want daerom noem-
de hy de Christenen/ Ellendiche mehschen, om dat
sy (soo hy segt) het kruys aenbaden, boeghende daer
by/ dat sy beter sonden eerden ende aenbidden den
schilt/ende helmer bande Godt Matis, up den he-
mel ghesonden van Jupiter.

Wat heeft Cyrilus hier op ghesegpt : heeft hy
ghe-

gheloochent / dat de Christenen van sijnen tpt
het kruys eerden: heeft hy geseyt dat hy daer aen
loogh / wanneer hy seyde dat de Christenen het
kruys eerden: neen hy / niet een woort daer vane
Moest nochtang *Cyrillus*, tuiden het valsche was/
dit / niet voor al opnemen / ende wederlegghen
als een grove lasteringhe / ende als een beschul-
dinge van afgoderpe/soo Partijc wilt hebben/dat
het eerden des kruys is : Hoe en heeft hy dan dit
niet ghedaen : hoe heeft hy hier op ghesweghene
is dit niet (volgens de Maxime van alle men-
schen aenbeert) al swijgende toestemmen/ dat de
Christenen over verthien hondert jaren het kruys
eerden ? Volgh hier niet uyt/ dat die oude Chri-
stenen wat meer voor hadden / als 'ghene de
voornoemde Predikanten haer toeschrijven ?

Woch/segge wederom/laet ons dit al van kant
stellen/ende nemen de enckele actie van het schil-
deren des kruys voor de huyzen / ende het uyt-
drucken des selfs op de brochhoofden/ met welche
ghewoonte soo den Apostaet Julianus spottede/ is
hier over van *Cyrillus* verispt gheweest/noemen-
de hem een onbeschaemde ende goddeloos mont,
strijdende tegen de heerlijckeit onses salichmakers;
ende een mensch / die vande boosen gheest aenghe-
vadt was, ende op r'uyt erste onwerende.

Daerghen wederom/ of dese herispinghe valt op
ghene die dese losselijcke ghewoonte hebben
afgebroken/ of niet? soo jaer: soo blyft dan mijn
segghen bewesticht/ dat onse Nieuw-ghereformeerd
e, in dit stuk / ghelyck sijn aen Julianus den A-
postaet: soo niet? wat reden/ ofte waerom?

Ydele uyt-vlucht van Partijc.

Andreas Riverus *Cath. orth.* q. 19. pag. 436. seght:
Vaerf saken dat de Papisten dit eerste ghebruijck
niet en hadden verandert in een gantschelijck ydel, en-
de tooverachtich misbruijck; wy souden wel kunnen
ver-

Vande Ketterijen van Julianus. 365
verdraghen hebben, t' ghene van godloosheyt was ver-
vremt.

Waerom dan d'ist niet ghevolght t' ghene van-
de godloosheyt was verbreint : waerom niet
ghevolght den gheimeenen gront-reghel der ghe-
lere: Dat men het misbruijck wech neme, en dat het
goet ghebruijck blijve : Indien der misbruijcken
sijn bpghekommen (soo ghy seght sonder reden) h'ost
ghy die misbruijcken niet wech nemen / ende
euckelyck het goet ghebruijck vande onde Christen
stenen opnemen/ende continueren.

Tweede uyt-vlucht.

Neen/seght Domine Cabeljau in sijn Catholijcke
VVaerheyt pag. 223. De byvallende superstitionen,
ende religieuse vereeringhen, die allenskens daer ont-
trentia ghekommen, ende tot den hoochsten trap op-
gheklommen sijn, hebben ghemaeckt, dat men in de
Reformatie de kruyken gantich heeft af-schaffen, ende
uytroeijen moeten, als eertijts ghedaen heeft Hiskias
met de koperen slanghe.

Maer ielt segghe dat de misbruijcken (soo ghy
die noemt) gheene ghenoechsame redenen sijn/
om het goet ghebruijck te verwerpen / dies te
min/om dat ghy selve bekent/dat sy maer byval-
len, of toevallen en sijn / want alsoo kunnen sy
lichtelyck van t' goet ghebruijck afgesondere
wozden/ om dat de toevallen / de sake self niet en
sijn.

Ten anderden : Waerom en hebt ghy dese goede
ghemoonte/ ofte het ghebruijck niet behouden
onder de Heydnen in Brasilien, ofte eenighe ander
Indische landen daer ghy nye sterckten
hebt onder de Heydnen? is het daer niet soo een
staet/ als het eertijds was by de oude Christenen
wanneer sy deurgaeng ghemenghelt waren on-
der de Heydne bekent ghy niet dat alsdan dit
ghebruijck van kruyken te maken / was tot een
cccc-

reecken van het Christen gheloove, ofte soo Samuel Veltius sept pag. 245. De Out-vaders riepen aen (onder de Heydenen verkeetende) de tegenwoordicheyt kracht, ende salich-makende werkinge Christi: sy beleeden dat hare professie te sijn, sulcx van Christo te hebben, ende dat beteekenden sy in het recken van t' kruys. Thoont dit oock aen de Heydenen / nae de goede ghewoonte der oude Christenen/ende onse misbruycken (soo ghy die verkeerdelyck noemt) en sullen u in t' minste niet kunnen hinderen.

Du dan blijkt voor de oogh/ dat ghplieden dit oort ghebruyck sonder eenighe reden hebt afghebroken; t' is oock ghewig / dat den Apostaet Julianus over het spotten met dit ghebruyck / dooz Cyrilum een recht sinnich Bisschop berispt is geweest: Cyrus stemt oock/ al swijgende toe / dat de Christenen t' zynen tyde de kruycen eerden/ veel meer dan valt dese berisptinge op de ghene/ die niet alleen het selve ghebruyck sonder eenige reden/gauw sch hebben afgeschraft/ ende uitghevoept/maer oock verfoept / ende verwozen het eerden des kruys/noemende ons/met Julianus, Elendige menschen, sae afgodische/ omdat wy t' selve plegen met de oude Christenen.

Wat het baken vande koperen slanghe belanght/ dooz den koninkck Ezechias ghedaen / en heeft met dese sake gheene ghelyckenis: Want t' is ghewig / dat de Joden / ontrent het eerden van dese slanghe/plichtich waren van afgoderye: Wy gheensins niet in opficht van t' kruys; want alhoewel Partie ons in dit stück niet gewelt wil van soodanighen groutwel beschuldighen, tot noch toe hebben wy liever te ghelooven onse eyghen ghemoederen/ die ons van contrarie overtuughen/dan al het ydel snateren/ ende teghenvoegen van Partie.

Daer en is dan gheene ghelyckenis tuschen het kruys/ende de kopere slang, want het kruys, is het instrument van onse verlossinghe / dooz het welck Christus ghetrompheet heeft over de werelt;

reelt; en den dupbel; welck upnemende welsdaer/ soo een Christen mensch noyt vergeten mach/ ende het kruy hem daer van indachtrich maeckt / ter contrarien de koperen slange , nu uergens meer toe nut was/ soo ist wat anders de koperen slange wech te nemen/ als e kruys.

Derde uytvlucht.

Dit ghebruyck / seght Samuel Veleius pag.246. Den is niet ghesondereert in schrifture / maer een enckele menschelijcke insettinghe.

Laet het ons soo neimen Maer ick vraghe / of den onden Cyrillus dit mede voor een menschelijcke insettinghe heeft ghehouden / of niet; soo niet; so heeft hy dan ghemeent / dat het in schrifture ghesondereert was: soo sijn wi dan sic/ ende onse ghewoonre gaet vast; Want ick hebbhe liever aen dien Our vader te ghelooven / als aen de Nieuwe Predikanten: hielt het Cyrillus voor eene menschelijcke insettinghe: die niet tegenstaende en heeft hy Iolanum niet laten te berispen / ende voor godloos te houden / om dat hy met dese menschelijcke insettinge sportede: soo moet dan doch dese berispinge vallen op onse Partye, die dit ghebruyck / seggende dat het eene menschelijcke insettinge is/ heeft verworzen.

§. II.

Het tweede stuk van Julianus raeken-
de het eeren der Martelaren ende
hare graven.

DEWijle wiij van dit stuk boven hebben
ghehandelt in het derde Capittel §. 1. ende 2.
Item, in het vierde Capittel §. 1. sal wi hier
te

te breden houden met alleenlycht aen te wijzen/
wat Julianus de Christenen t'shuen tyde verweet/
ende wat den H. Cyrius bisschop van Alexandrië
hem heeft gheantwoort.

Julianus dan seyde: Indien ghylieden hadt gehoort
nae de woorden der Ioden ghy en sot niet vele Go-
den, maer een alleen ghedient hebben: Ghy en sot, niet
een mensch, iae niet vele ellendige menschen, die een
harde, ende lastige, ende barbarische wet hebben ghe-
bruyckt, ghedient hebben.

Wit verstaet Julianus van het eerst der Mart-
elaren/soo als blijken sal uit de antwoorde van
Cyrillus, de welche aldus lupt:

Door een mensch, verstaet Julianus Christum, door
veele, de Heilige Martelaren, die hy ellendich noemt
de welke by seyt geweest te sijn onder een harde wet
om dat Christus geseyt heeft: En wilt niet vreesen voor de
ghene die t'lichaem dooden, ende de ziele niet en kunnen doo-
den.

Vvat aengaet de H. H. Martelaren, noch wy en seggē
dat her goden sijn, noch wy en sijn niet gewoonhaerte
aenbidden met diēst die Godt alleen toekomt (aerpeul-
sē) maer met dienst van affectie, ende van eere:
Wy vereeren haer liever met aldergootste eeren, te
weren, om dat sy klockelijck voor de waerheyt hebben
ghelychten, ende dat sy de oprechricheyd des gheloofs
hebben behouden, hare ziele verlmaet, ende alle per-
tijsel overwonnen, van kant ghestelt hebbende de
vrees des doodts, dat sy haer selven aen het leven der
menschen als beelden van soo een wonder deucht, voor-
ghestelt hebben: Daerom, het en is t'minste niet on-
gherymt, iae t'is nootliakelijck die met gheuerige
eeren t'achtervolgen, de welke met soo vermaerde
daeden hebben uygheichenen.

Doorderg seyt hy: Wy en segghen niet (soo als ick
ghelyt hebbe) dat de heilige Martelaren sijn goden ge-
weest: Maer wy sijn ghewoonhaer met alle eerbiedinge
t'achtervolghen, ende wy eeren hare graven, ofte tom-
ben, haer wederom ghevende een ewighe gedachte-
nisse, als eene vergeldinge ende prijs, voor hare deucht.

Wit

Ost alremaal hebbe ik gherouwelyck over-
gheset uyt den echtygen Griekschen text van
Cyrillus, den welcken ik bevondt van Heveretus,
ende andere seer ontrouwelyck vertaelt te we-
sen.

Hier staet te bemercken / ten eersten, dat ende
de Heydnen/ende de oude ketterers / bykang alle
eenigen met kracht hebben staende willen hou-
den dat de Rechtsunighē de Martelaren hiel-
den voor goden/ende de selbe met goddelijcke ee-
re achtervolghden. Dat heeft Hieronymus moeten
defenderen teghen *Vigilantium*; Augustinus, teghen
de Manicheen, hiet den H. Cyillus teghen *Julianum*,
etc.

Wat is dit te segghen : wat fondament kostet
wesen om sulcx aen de Catholijcken te verlop-
ten: misschien om dat sy de Martelaren presen
met lof redenen: ofte om dat sy haer op een heer-
lycke plaetse begroeven : ofte om dat sy haerder
ghedachtenisse hielden : dat en was ghen-son-
dament/namelyck voor de Heydenea/ om te seg-
gen/ dat de Catholijcken de Martelaers hielden
voor goden ; want de Heydnen self dede dit
voorgaende alremaal voor de gene/die sy hielden
voor enckele menschen/ de welcke sy niet en hiel-
den voor goden : soo moester dan nootsakelijck
Wat meer aen vast sijn, sy moesien in de Catho-
lijcken bemercken enighe besondere upwrndis-
ghe cere/ t'zp van knielen/ t'zp van wieroatcken/
t'zp andersins/met de welcke zp ende de Marte-
laren/ ende hare g'aben / ofte Reliquien eerden:
Waerom ooch wel te noeren is / dat de On-
vaders/de welcke dit stück hebben bewe.ri/alle-
gaer spreken op de selve maniere:

Hieronymus seght: Wie heeft oyt ghemeeent dat de
Martelaers goden waren ? wie heeft oyt de Martelaers
aenboden? Wy eerden de Martelaren, wy eerden hare gra-
ven &c.

Augustinus seght: Wie heeft oyt ghesien dat men
de Martelaren sacrificie opdroegh ? Dese dienst komt

A a

Gode

Godt alleen toe: **VV**y eerden de Martelaren met groote
solt moiteyt om gheholpen te worden door hare ghe-
beden.

Epiphanius seght/ dat de vader, ende den H. Gheest
aenbeden werden, dese dienst behoort godt alleen toe;
maer dat *Maria* ghe-eert werde &c.

Cyillus seght: **VV**y en segghen niet dat de Marte-
laren goden sijn, noch wy en aenbidden se niet, maer
wy eerden se met alle eer-biedinghe, ende oock hare gra-
ven.

Op de selve voet gaen wy voort teghen de
Nieuw-ghereformeerde, soo als de H. H. Oud-vad-
ers hebben voort gegaan teghen de Heypdenen/
ende oude ketters; want ghelyck dese aan de
oude Catholijcken verweten / dat sy de Marte-
laren hielden voor goden / ende voort sulcx eer-
den; alsoo sprecken oock de Nieuw-gevindt teghen
de heden-daechische Catholijcken / als sy met
kracht willen hebben / dat wy de Martelaren/
ende hare graven / ende Reliquien eerden / met
goddelycke eere: Wy segghen niet Hieronymus
Augustinus, Epiphanius, ende Cyillus, niemant en
heeft ooit de Martelaren aenghebeden als go-
den / maer wel ghe-eert om dat sy haer bloede
voort Christo hebben ghestort / om dat wy decla-
rich souden sijn van hare verdiensten/ om dat
wy gheholpen souden werden doort hare ghebe-
den.

Bemerkt ten tweeden: Ghelyck Cyillus hier/
Iulianum dapper heeft deurghestreken / ende de
andere Oud-vaders desghelycx de oude ketters/
om dat sy de Catholijcken van hare tyden soos-
danighe grouwelen toedichten, dat van ghelyc-
ken dese berispinghen valen op de Nieuw-Ghere-
formeerde, de welcke het selve nu ter tpt verwp-
ten aende heden daechische Catholijcken.

Indien Party: seght/dat sy dit niet reden/ ende
waerachtelijck doen/de oude ketters / ende Heyp-
denen niet: Laet ons van hant stellen alle ulti-
wendighe ceremonien: want noch in het enkel
knieien/

Antelen/noch in het enkel ontsteken van keers-
sen/ noch in het enkel vercieren / of e omdrae-
ghen vande Reliquien/ ende soovoortg/ en is af-
goderpe ghelegheu/ want dit alteinael wort
oock voor lebende menschen ghedaen sonder af-
goderpe alhoewel dit oock alteinael vande oude
Recht sinnighe Kercke in op sicht vande Marte-
laren / ende hare Reliquien ghepleecht is ghe-
weest/ soo als boven meruael bewesen is) laet
ons dies niet regensfaende dit van kant stellen/
ende alleenlyck op nemen het segghen van Au-
gustinus, de welcke gherupght dat men t'zpuen
tyde de Martelaren/ende hare Reliquien eerde/
om mede deelachtich te zijn van hare verdien-
sten/ende gheholpen te worden dooz hare ghe-
beden : *Dit doen wyp/ nae de oude ghewoon-
te.*

Vraeghe nu/ of om dese reden onse Martela-
ren afgoden sijn/ ende wyp afgodisten/ of niet? soo
saer hoe heeft dan Augustinus dit opghenomen te-
ghen de kerterg/ ende nochrang staende ghehan-
den / dat noch de Recht sinnighe van sijnen tyc
afgodisten waren/noch de Martelaren afgoden?
soo niet? om wat reden dan sijn wyp meer afgo-
disten in dit stuck als de oude Catholijcken? om
andere upwendighe ceremonien + ghenomen
(welck nochtans onwarachtich is) dat de oude
Kercke gheen van dien ghebruyckt hadde, de ce-
remoniën en kommen dooz haer selven gheen af-
goderpe maeken: Om wat reden dan? om het
religieus eeren der Martelaren? t' selbe heeft de
oude Kercke ghedaen / soo boven bewesen is;
seght my maer / hoe men de Martelaren kan
eeren om gheholpen te worden dooz hare ghe-
beden/ sonder hare ghebeden te versoecken + hoe
kan men se versoecken / sonder aenroepen? hoe
kan men haer aenroepen / sonder religieusen
dienst?

Daer al dit / stelle ich dit wederom alles van
kant/ende vraeghe of onse Party, de graven der
A a 2 Mat:

Martelaren/ ende hare Reliquien eert/ op wat maniere het mocht wesen/ of sy dit doet om deelachrich te wesen van hare verdiensten/ ende namelijck om gheholpen te werden dooz hare ghebeden? t' is seker dat neen: Ergo onse Partyc blijft hier in ghelyck aen Julianus, ende de andere oude ketters/ de welcke om dese reden bande rechtzinnighe Out-vaders sijn berispt/ende verdoemt gheweest/ om dat sy dit eeran in de oude Catholischen bestreden.

Ich voeghe hier noch hy als een toemate/tot meerder verklaringhe van dese materie den H. Gregorium Nazianzenum *Orat. 3. in Julian.* welcken Out-vader/even als Cyrillus, den Apostaet Julianum beurghestreken heeft om het verfoepen bande eere/ die men t'synen tyde beweeg aen de Martelaren: Hoedanich was die?

Ten eersten desen H. Out-vader pryst Gallus, ende Julianus, als hy noch Catholick was/ om dat sy de graven der Martelaren op het alderkostelijcxste vercierten, en bouwden, ende de selve vereerden met devote ghiften, ende met andere dinghen, met de welcke de vreesle Godts ende de liefde Christi, als met teekenen, wort verklaraet.

Ten tweeden, hy pryst se/ om dat sy selve mede ghewerkt hebben/ ende acerde ghedzaghen/ om samen te helpen opbouwen de Kercken der Martelaren.

Twelck hy aen Julianus verlopt/ als hy nu Apostaet ghetworpen sijnde/ de eere der Martelaren bestreert.

Wanneer hy hem oock segh: Ghy en kont niet lyden de eere, de welck aende Martelaren bewesen wort, ghy tracht die, de welcke voor Christi naem lyden, te berooven vande eere, met de welcke wy ghewoon sijn haer t'achtervolghen. O befondere dwaesheyt!

Doorderg: Hebt ghy dan niet ghevreest die groote helten, *Iouanem, Petrum, Paulum, Iacobum, Stephanum, Lazarum, Andream, Theclam*, ende andere die voor, ende naer haer, voor de waerhelyt sich hebben ghesmeten in de perijs-